

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

**Vzdelávací program
pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním
v úvodných ročníkoch**

podľa ktorého sa vzdelávajú žiaci v úvodných ročníkoch v základnej škole
pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním

SCHVÁLILO

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 11.8.2023 pod číslom
2023/13192:3-A2140 s účinnosťou od 1. septembra 2023.

Vzdelávací program pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v úvodných ročníkoch

Cieľom výchovno-vzdelávacieho procesu v úvodnom ročníku pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním je vytvoriť vhodné podmienky. Títo žiaci majú akcelerovaný poznávací vývin, ale v ostatných zložkách osobnosti je ich vývin nerovnomerný – asynchrónny (napr. emocionálna oblasť, fyzický vek, sociálna zložka) a to poskytovaním podnetov, ktoré naplňajú ich poznávacie potreby a podporovaním ich osobnostného vývinu najmä s ohľadom na možné riziká (perfekcionizmus, hypersenzitivita, intenzita, asynchrónia). Ide najmä o žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v predškolskom veku, ktorých kognitívne potreby nie sú pokryté predškolským vzdelávaním bežnej materskej školy (a na druhej strane nie je ešte indikovaný nástup do prvého ročníka základnej školy) a kde sa predpokladá potreba špeciálneho prístupu vzhľadom na ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Úvodné ročníky pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním boli experimentálne overované v rokoch 2009 – 2023 v Súkromnej základnej škole pre žiakov s intelektovým nadaním CENADA, Bratislava (www.centrumnadania.sk).

V rámci výchovno-vzdelávacieho procesu sa pritom nezasahuje do učiva prvého ročníka (nie je cieľom urýchlenie vzdelávania), resp. len v súlade s aktuálnymi skúsenosťami, zručnosťami a vedomosťami žiakov (napr. niektorí čítajú alebo počítajú) a nie je určená úroveň dosiahnutia zručností alebo vedomostí (nie je cieľom výkon vo vzdelávaní).

Pri výchovno-vzdelávacom procese v úvodnom ročníku sa akceptuje vývinová úroveň žiakov v rôznych zložkách osobnosti, rôzna úroveň ich zručností (napr. niektorí poznajú písmená, niektorí začínajú čítať alebo počítajú), záujmu a motivácie.

Vo výchovno-vzdelávacom procese sa žiakom poskytujú podnety na rozvoj v kognitívnej oblasti, ale záleží od ich motivácie a záujmu, do akej miery tieto podnety spracujú.

Súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu je podporovanie rozvíjania osobnosti, a to najmä sebauvedenie a sebahodnota, emocionálna, sociálna oblasť (práca s chybou, zameranie sa na proces – odklonenie od zamerania sa na výkon, poznávanie vlastných pocitov a potrieb a pocitov a potrieb druhých, učenie pokusom a omylom, zameranie na snahu a usilovnosť, spoločné vytváranie pravidiel, spolupráca). V tomto procese je zvlášť dôležité odklonenie sa od zamerania na výkon, ktoré môže vo vývine vyústiť do nezdravých foriem perfekcionizmu. S tým súvisí aj hodnotenie, ktoré sa realizuje formou spätnej väzby bez hodnotiacich súdov.

V rámci metód sa vo vzdelávaní odporúča redukcia rutiny a mechanických úloh, aplikácia sofistikovaných, komplexných, viacvrstvových úloh a aktivít, objavovanie, vytváranie podmienok pre vnútornú motiváciu, diskusia a vzhľadom na vek žiakov hrové formy, vizualizácia, dramatizácia, manipulácia.

Výchovno-vzdelávacieho aktivity sa v rámci vyučovacej hodiny organizujú s prihliadnutím na vek týchto žiakov a s ním súvisiace vývinové potreby a limity (koncentrácia pozornosti, pohyb, striedanie činností, striedanie miesta a polohy, pobyt vonku, relaxácia, sebaobslužné činnosti), na špecifiká súvisiace so všeobecným intelektovým nadaním (vnútorná motivácia na danú aktivitu alebo informácie, ktorá je individuálna, „preanalyzovanie“, perfekcionizmus, hypersenzitivita, intenzita).

Rámcový učebný plán pre úvodný ročník pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním

	Vzdelávacia oblasť	Vyučovací predmet	Úvodný ročník
Voľné	Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	4
		prvý cudzí jazyk	
	Matematika a práca s informáciami	matematika	4
		informatika	
	Človek a príroda	prvouka	
		prírodoveda	
		fyzika	
		chémia	
		biológia	
		práca s informáciami	3
	Človek a spoločnosť	vlastiveda	
		dejepis	
		geografia	
		občianska náuka	
	Človek a hodnoty	etická výchova/ náboženská výchova/ náboženstvo	
		osobnostný a sociálny rozvoj	1
	Človek a svet práce	pracovné vyučovanie	
		technika	
	Umenie a kultúra	hudobná výchova	1
		výtvarná výchova	2
	Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	2
Základ			17
Voliteľné (disponibilné) hodiny			4
Spolu			21

(disponibilné) hodiny je možné využiť na posilnenie oblasti osobnostného a sociálneho rozvoja (napr. predmet riadené hry), základov cudzieho jazyka alebo inej oblasti.

Vzdelávací program pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v úvodných ročníkoch

Osobnostný a sociálny rozvoj sa môže realizovať v častiach v rámci ranných komunít.

Časť vyučovania sa realizuje vo vonkajšom prostredí v rámci dopoludňajšieho pobytu vonku.

Vyučovacie hodiny, ktoré sa realizujú počas pobytu vonku, môžu byť kombinované – prepájané (napr. slovenský jazyk s pohybom alebo práca s informáciami s matematikou).

V súlade s § 55 ods. 5 školského zákona sa hodnotenie žiaka v úvodnom ročníku vykonáva formou slovného hodnotenia.

Obsah vzdelávania v úvodnom ročníku

Obsah vzdelávania v úvodnom ročníku pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním vychádza z kognitívnych potrieb žiakov. Zohľadňuje sa ich vývin a špecifiká vývinu intelektovo nadaných jedincov. Do vyučovania sa zaraďuje pohyb, zmeny polohy a presuny, tiež pobyt v exteriéri. Vytvárajú sa podmienky na ich spontánnu spoluprácu a bezpečné prostredie. Nevhodné sú aktivity so zameraním na súťaženie, vytváranie konkurencie, porovnávanie a hodnotenie.

Vzdelávanie sa zameriava na proces – radosť z poznávania, objavovania, riešenia. Pri vzdelávaní sa vytvárajú podmienky na prirodzenú – vnútornú motiváciu žiakov. Cieľom je zažívať radosť a uspokojenie z poznávania, z objavovania nových informácií, zákonitostí a z prekonávania prekážok pri riešení úloh. Cieľom nie je dosiahnuť určený výkon. Vzdelávacie podnety – informácie, úlohy, aktivity – sa žiakom predkladajú, ale nevynucujú.

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

Hlavnou náplňou predmetu je:

- fonemický nácvik, spájanie písmen so zvukmi a s obrazmi,
- rozvoj jemnej motoriky,
- práca s textom, rozvoj slovnej zásoby, verbálnej tvorivosti a komunikácia.

Pri zostavovaní obsahu predmetu slovenský jazyk sa vychádza z prirodzenej túžby intelektovo nadaných žiakov po poznaní písmen a odhaľovaní tajov čítania. Systematickým zaraďovaním fonemických cvičení (napr. počutie danej hlásky na začiatku, v strede, na konci slova, jej správna výslovnosť, rytmizácia) sa zosúladí táto túžba s technickou pripravenosťou na osvojenie správnej techniky čítania (pri ktorom je fonemická pripravenosť základom) a predchádza sa tak nesprávnej technike čítania v budúcnosti.

V rámci prípravných aktivít sa písmená a ich tvary aplikujú na intuitívnej úrovni – hraním sa s menami žiakov v triede, ich rozlišovaním ako obrázka, resp. podľa prvého písmena. Podobným spôsobom možno aplikovať napr. názvy zvierat.

V rámci práce s textom, žiaci počúvajú a dopĺňajú príbehy, rozprávky, tvoria vlastné vety a príbehy, zoraďujú udalosti a pod.

Rozvoj jemnej motoriky sa realizuje prostredníctvom rôznych cvičení, vychádzajúc z veľkého pohybu ruky cez rameno. Žiaci dokresľujú obrázky, spájajú body, čiary. Vzhľadom na potrebu dostatočne výraznej stimulácie sa odporúča redukovať mechanický nácvik.

Predmet možno neformálne nazvať „Hráme sa s písmenkami“.

Obsahové štandardy:

1. **Spájanie písmen so zvukmi a obrazmi:** oboznamovanie sa s písmenami (veľkými tlačenými) a používanie písmen: priradovanie písmen, slov k obrázkom, skladanie krátkych slov z písmen dopĺňanie písmen do slov, získavanie informácií z tlačeného textu.

Žiaci majú už pri vstupe do úvodného ročníka osvojené predčitateľské zručnosti na rôznej úrovni: niektorí žiaci poznajú niektoré písmená (niektorí ich nepoznajú), niektorí už poznajú všetky písmená a začínajú ich spájať, iní prečítajú krátke slová alebo prečítaním dokážu získať informáciu z napísaného textu. Na tieto zručnosti a záujmy žiakov nadväzuje aj obsah tohto okruhu.

Vzdelávací program pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v úvodných ročníkoch

Možno vychádzať z vlastných mien žiakov (spolužiakov), väčšina žiakov už v tomto veku dokáže napísať svoje meno alebo jeho časť. Žiaci pracujú s vlastnými menami ako celkom, všímajú si odlišnosti a spoločné znaky svojich mien, objavujú spojenie niektorých hlások (najmä prvej hlásky) s písmenami v mene, spájajú písmená s obrázkami.

Tiež je možné spájanie písmen s obrázkami, skladajú krátke slová (napr. slovo lopta je zložené s obrázkov lyžica, oko, pes, tričko, auto). Postupne sa obrázok dostáva do úzadia, do popredia sa dostávajú písmená. Žiaci takto postupne poznávajú písmená, môžu ich kresliť, tvoriť slová a dopĺňať k obrázkom pomocou pečiatok, vystrihovaním a nalepovaním. Popri používaní písmen dekódujú jednotlivé kratšie slová alebo ich úseky, a to intuitívne, prostredníctvom prvého písmena v slove alebo globálne. Pracujú s textom (primerane úrovni ich zručností a záujmom), na tento účel sú vhodné detské časopisy.

Pri obsahu zámerne nepoužívame výrazy „čítať“ a „písať“, ale skôr dekódovať, používať, kresliť, pretože nejde o nácvik čítania a písania, ale o poskytovanie podnetov na objavovanie princípov spojenia písmena a hlásky, tvorby slov z písmen, a naopak, vnímanie významu slova, zloženého z písmen. Aktivity obsahu sú zamerané propedeuticky, nie nácvikovo.

Iná je situácia pri výkone, kde sú zahrnuté rôzne úrovne spracovania predkladaného obsahu (vzhlľadom na heterogénnosť žiakov). Niektorí žiaci dokážu „prečítať“ a „napísať“ písmená (niekoľko, všetky), dokážu získať informáciu z napísaného slova (v kontexte, pomocou obrázku alebo aj skutočne prečítať), niektoré dokážu poskladať slovo (alebo jeho časť), ale aj napísať. Časť žiakov začína čítať aj vety, texty, a to na rôznej úrovni (od „kotrbatého“ čítania až po takmer plynulé). Ide o prehľad či informáciu o možnom vývine žiaka v danej poznávacej oblasti.

2. Fonematický rozvoj: počutie a tvorenie hlások, ich identifikácia v počutých slovách, rytmizácia slov.

Napriek akcelerovanému intelektovému vývinu nadaných žiakov nie je samozrejmosťou aj rovnako rýchly vývin neurologických spojení, ktoré umožňujú človeku správne vnímať jednotlivé hlásky, identifikovať jednotlivé hlásky, z ktorých je zložené slovo. Žiaci už napríklad poznajú písmená a píšú slová, ale napíšu slovo bez samohlások (napr. strm namiesto strom), pretože ešte nevnímajú samohlásky ako samostatné fonémy. V svojom veku majú na to samozrejme „nárok“, ale pri nesúlade ich poznávacieho vývinu (v tomto prípade reprezentovaného schopnosťou (a túžbou) poznať a používať písmeno a v konečnom dôsledku čítať) a fonetického vývinu (prirodzene vnímať zákonitosti postupnosti jednotlivých hlások v slovách) je zvýšené riziko osvojenia si nesprávnej alebo neefektívnej techniky čítania a postupné upevňovanie takejto techniky, čo v budúcnosti (v školskom veku) môže mať za následok ťažkosti pri čítaní (a sprievodnú nechuť čítať). Preto je dôležité realizovať s týmito žiakmi aktivity, ktoré umožňujú zosúladiť kognitívny a fonetický vývin.

Realizuje sa formou počúvania hlások najmä na začiatku slov, ich tvorenie, rozlišovanie počutých slov podľa prvej či poslednej hlásky, spájanie hlásky s obrázkom, pohybom, situáciou; rytmizácia prostredníctvom riekaniiek, pesničiek, pohybu.

Postupne možno prejsť aj k vnímaniu hlások vnútri slova (napr. rozdiel medzi tik a tak), pokračuje sa v rytmizácii, fonetické aktivity sa realizujú pri počúvaní, ale aj pri „videní“ (napísané písmeno, slovo).

Pri fonetickom rozvoji je možné aplikovať niektoré fonematické programy alebo ich časti, napr. El'konina – tréning fonematického uvedomovania.

3. Rozvoj slovnej zásoby, verbálnej tvorivosti a komunikácie: počúvanie príbehov, diskusia o príbehu, dotváranie príbehov, rozprávanie o príbehu, situácii, deji, hodnotenie príbehu, deja.

Vzdelávací program pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v úvodných ročníkoch

Žiaci realizujú aktivity na porozumenie deja, jeho popis, abstrakciu podstaty, tvorenie deja podľa obrázkov, dopĺňanie, hodnotenie, zostavovanie jednoduchých príbehov (nakreslením, hovorením, prípadne napísaním).

Táto oblasť sa prelína s ostatnými oblasťami ale aj s aktivitami na ostatných predmetoch (napr. práca s informáciami, aj matematika, výtvarná výchova...).

4. Rozvoj jemnej motoriky

U intelektovo nadaných žiakov úvodných ročníkov je zjavný nesúlad medzi kognitívnym vývinom a vývinom jemnej motoriky: „ruka“ ešte nedokáže produkovať jemné kreslené ťahy a tvary, hoci „mozog“ už dokáže spojiť hlásky s písmenami a skladať ich do slov. Táto asynchrónia je znásobená ich rýchlym myslením. Jemná motorika pritom nie je adekvátne rozvinutá tak, aby žiak „stíhal“ vyjadriť písaním, kreslením svoje predstavy. Z tohto dôvodu často prirodzený písomný/výtvarný prejav týchto žiakov pôsobí neúhľadne, nedôsledne, neupravené. Z uvedeného dôvodu, podobne ako pri fonetickom nácviku, je dôležité realizovať aktivity, ktoré umožňujú zosúladiť kognitívny vývin s vývinom jemnej motoriky. Najmä (ale nielen) pri týchto aktivitách je dôležité uplatňovať pestrosť a vyhýbať sa mechanickému nácviku.

Táto oblasť sa, rovnako ako predošlá, prelína ostatnými oblasťami a je úzko spojená najmä s výtvarnou výchovou. Ide o činnosti, pri ktorých sa vyžaduje jemná manipulácia s predmetmi alebo materiálom, s ceruzkou a farbičkami.

MATEMATIKA

Hlavnou náplňou predmetu je:

- rozvoj matematickej predstavivosti (množstvo, počet, poradie),
- manipulácia s množstvom (zvýšenie, zníženie množstva),
- spájanie čísla s daným množstvom,
- základné kalkulačné operácie bez používania formálnych symbolov,
- rozvoj priestorovej predstavivosti a strategického myslenia prostredníctvom hier, predmetov a obrázkov,
- riešenie konkrétnych jednoduchých matematických situácií (tzv. slovné úlohy),
- matematické úvahy, zdôvodňovanie.

Pri tvorbe obsahu sa vychádza z prirodzeného vývinu intelektovo nadaných žiakov, ktoré si často už v predškolskom veku vytvárajú intuitívne predstavy o množstve, vyjadrení počtu číslom, usporiadaní čísel v číselnom obore a pod. Typický je záujem o počítanie a intuitívne kalkulácie (spočítavanie, odpočítavanie), tiež o rôzne zaujímavé fenomény v matematike (nekonečno, prvočísla, záporné čísla a pod.).

V matematike sa zameriavame na predstavy o množstve, vyjadrovanie počtu prvkov, tvorenie množstva prvkov podľa počtu, vyjadrenie počtu prvkov nakreslením prvkov, znakov a neskôr aj číslom; ďalej poradie čísel, intuitívne kalkulácie, riešenie jednoduchých úloh (zvýšenie a zníženie množstva), tvorenie vzorov a postupností, manipulácia v dvojrozmernom a v trojrozmernom priestore a získavanie skúseností so strategickým myslením v matematických hrách.

Obsahové štandardy:

1. Predstavy o množstve a počte

Spočítavajú sa predmety, znaky v obrázkovej forme, pridáva sa k nim číslo v napísanej podobe. Rozlišuje sa menšie a väčšie množstvo, počet, neskôr vyjadrený v napísanej podobe. Pracuje sa v číselnom obore do 5, do 10, do 20 – individuálne podľa úrovne predstáv žiakov. V niektorých prípadoch si vyžadujú aj väčší číselný obor (napr. do 100). Súčasťou je odhadovanie množstva.

2. Intuitívne kalkulácie

Žiaci spočítavajú rôzne množstvá, odpočítavajú. Pracuje sa so znakmi, predmetmi a obrázkami i s číslami.

3. Riešenie matematických situácií

Ide o rôzne situácie z detského sveta (skutočného, rozprávkového alebo fantazijného), kde prichádza k zmenšovaniu (odpočítavaniu) alebo zväčšovaniu (spočítavaniu) množstva. Úlohy sú predkladané obrázkovo alebo slovne, doplnené manipuláciou s predmetmi (napr. zvieratá, guľky, kocky).

4. Rozvoj priestorového myslenia

Orientácia v čase a priestore (základné predstavy), poloha tela v priestore. Skladanie v dvojrozmernom a v trojrozmernom priestore. Dotváranie vzorov a postupností.

5. Rozvoj strategického myslenia

Riešenie rôznych hlavolamov, bludísk, hranie hier typu papier-ceruzka (napr. piškvorky). Možné je oboznamovanie sa so základmi šachovej hry, napr. aplikáciou „Šachovej školičky“.

6. Rozvoj matematického uvažovania

Táto oblasť sa prelína s ostatnými oblasťami. Ide najmä o analyzovanie rôznych situácií, pozeranie z rôznych uhlov pohľadu, hľadanie rôznych riešení, argumentácia a diskusia. Súčasťou je práca s chybou.

V rámci tejto oblasti je možné aplikovať Hejného metódu (Matematika - Metodika pre učiteľov materských škôl) – budovanie základných schém podľa Hejného metódy, oboznámenie sa so základnými prostrediami, práca s chybou, kreativita, argumentácia a diskusia.

Žiaci majú záujem o poznávanie čísel a hoci majú možnosť vyjadriť množstvo iným spôsobom (napr. nakreslením počtu znakov alebo pečiatkovaním či nalepovaním čísel), postupne uprednostňujú napísanie čísla. Pri písaní čísel však prirodzene začínajú písať zospodu (oproti zaužívanému písaniu číslic zvrchu). Tento zvyk u niektorých žiakov dlhodobo pretrváva aj v ďalších ročníkoch (kedy už majú „vlastný“ spôsob písania číslic zautomatizovaný a pre určovanie nie je už efektívne). Keďže úvodné ročníky sú zamerané na intuitívne získavanie zručností, nie je vhodné ani účelné aplikovať nácvik písania číslic (ktorý by už znamenal očakávanie zvládania istej úrovne – v tomto prípade poznania číslic a ich písanie). Preto sa odporúča len občasné upozorňovanie na obvyklý spôsob písania číslic a jeho efektivitu.

PRÁCA S INFORMÁCIAMI

Hlavnou náplňou predmetu je:

- rozvoj komunikačných zručností, vyšších úrovní myslenia, kritického myslenia, kognitívnej tvorivosti prostredníctvom podnetného obsahu, ktorý je aktuálne pre žiakov zaujímavý (napr. zvieratká, sopky, počasie, podmorské živočíchy, ľudské telo, dopravné prostriedky informácie súvisiace s aktuálnym dňom – napr. objavenie nového živočíšneho druhu, let do vesmíru, Olympijské hry...).

Informácie predkladá vyučujúci a aj samotní žiaci, ktorí chcú zdieľať svoje vedomosti a záujmy. Informačný materiál žiaci spracúvajú v rámci rôznych aktivít (pracovné listy, dramatizácia, malé projekty, modelovanie, prezentácia, diskusia, práca s textmi, encyklopédiami).

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Hlavnou náplňou predmetu je:

- rozvoj zručností jemnej motoriky, umeleckej výtvarnej tvorivosti, relaxačná činnosť.

Prostredníctvom výtvarnej výchovy dieťa zobrazuje okolitý svet a pretvára ho podľa vlastnej fantázie. Dieťa poznáva rôzne techniky výtvarného umeleckého stvárnenia, rozvíja si jemnú motoriku a vizuálnu predstavivosť.

Aplikujú sa rôzne materiály, techniky, kreslenie, maľovanie, koláže, kombinované techniky, modelovanie, konštruovanie.

HUDOBNÁ VÝCHOVA

Hlavnou náplňou predmetu je:

- rozvoj rytmizácie, intonácie, správneho dýchania, relaxačná činnosť.

V rámci hudobnej výchovy sa aplikujú hlasové činnosti, vnímanie – počúvanie hudby, hudobno-pohybové činnosti, inštrumentálne činnosti. Zameriavajú sa na poznávanie rôznych zvukov, tónov, poznávanie, počúvanie a interpretáciu detských piesní, počúvanie jednoduchých detských skladieb, vyjadrovanie sa prostredníctvom pohybu a tanca, spievanie, rytmizácia, intonácia, hudobno-pohybové hry, narábanie s vlastným hlasom, s hudobným sprievodom, manipulácia s Orffovými hudobnými nástrojmi, nácvik správneho dýchania

TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA

Hlavnou náplňou predmetu je:

- rozvoj hrubej motoriky a koordinácie, rozvoj pohybových zručností a zdravého životného štýlu.

Jednotlivé činnosti sa zameriavajú na:

zdravý životný štýl, význam pohybu pre zdravie, bezpečnosť pri pohybe, rôzne formy pohybu (napr. skoky, behy, cvičenia s loptou, pohybové hry, posilňovanie svalstva).

Odporúča sa kladť dôraz na rozvoj sensorickej integrácie a senzomotorickej integrácie, bilaterálnej integrácie aplikáciou špeciálnych programov s využitím špecifického náradia (fit lopty, rebríky, tunel, trampolína, balančné dosky a sensorický materiál (sensorické koberce, vodné perly, ryža, pena, zvukové nahrávky, čuchové pexeso..) alebo sa cvičí s vlastným telom.

OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

Hlavnou náplňou predmetu je:

- osvojenie si základných pravidiel rešpektujúcej komunikácie,
- poznávanie emócií a potrieb – vlastných aj spolužiakov,
- vzájomné poznávanie sa,
- pozitívne nastavenie na celodennú činnosť v úvodnom ročníku,
- rozvoj sociálnych zručností.

Hlavnou činnosťou v predmete osobnostný a sociálny rozvoj je diskusia, sociálne hry, rôzne hry s pravidlami (stolové, pohybové), dramatizácia, „komunitný kruh“, tvorba spoločných pravidiel konsenzom.

Osobnostný a sociálny rozvoj sa preláina celým výchovno-vzdelávacím procesom v úvodnom ročníku.

Ako informačný a metodický materiál možno použiť publikáciu *Bezpečná trieda* (S. Hart a V. Hodson).

Voliteľný predmet: CUDZÍ JAZYK

Hlavnou náplňou je:

- spoznávanie základnej slovnej zásoby z oblasti blízkej detskému svetu a vnímanie cudzieho jazyka ako dorozumievacieho prostriedku iných národností.

Aktivity sa realizujú hravou formou, spojené s pohybom, dramatizáciou, kreslením. Odporúča sa aplikovať pracovný zošit zameraný na osvojovanie cudzieho jazyka v predškolskom veku.

Diagnostická funkcia úvodného ročníka

U žiakov so všeobecným intelektovým nadaním existujú isté vývinové riziká, najmä v súvislosti s asynchróniou, vysokou senzitivitou, intenzitou a perfekcionizmom. Tieto sa môžu manifestovať špecifickými prejavmi v správaní, zároveň však tieto prejavy môžu byť súčasťou prejavov tzv. dvojitej výnimočnosti (prítomnosť zdravotného deficitu alebo poruchy popri intelektovom nadaní), najčastejšie porucha autistického spektra, hyperkinetická porucha, akcentované rysy osobnosti. Ide najčastejšie o tieto špecifické prejavy:

- **problémy v sociálnej interakcii** (vysoký „egocentrizmus“, neprihliadanie na potreby druhých, afektívne prejavy pri nedosiahnutí svojho cieľa, neobratné kontaktovanie spolužiakov, dominancia),
- **úzkostné prejavy** (utiahnutosť, úzkostné motorické prejavy (napr. cmúľanie rukáva, kývanie sa), plačlivosť),
- **ťažkosti v sebaregulácii** (pojašenosť, opakovanie vulgarizmov, časté prekračovanie pravidiel, impulzívne konanie),
- **prejavy dysfunkčného perfekcionizmu** (afektívne prejavy, neochota začať riešiť úlohu, pri ktorej nie je istota správneho riešenia, strach zo zlyhania),
- **nesúlad medzi emocionálnym a kognitívnym vývinom/fyzickým vývinom** (napr. prejavy detského vzdoru ešte po piatom roku).

Tieto prejavy môžu (ale nemusia) byť prejavmi deficitu alebo poruchy. Ak sú tieto prejavy u žiaka dlhodobo pozorované, je možné (okrem špeciálno-pedagogických intervencií) odporučiť vyšetrenie u odborníka.